

לכך הוכשרנו, רוחנית ומעשית במשך שנים רבות בקוטנה, עוד לפני עולותנו ארץה.

עוד בהיותנו תלמידים — אני ואחי — בבית הספר העברי הראשון בקוטנה נסדה "אגודת בני-צ'יון הקטנים". בראשה עמד יעקב זרחי שיהה גם מנהל בית-הספר זהה. תפקידו של האגודה היה להפיץ בולי קק"ל, גלויות-נוף ארץ-ישראל וכו'. אולם בעבר זמן קצר פרצה מלחמת העולם הראשונה ונסעתי לגרמניה ללמידה מסגרות ושרברבות. לאחר סיום המלחמה חזרתי לקוטנה והצטרף ל"צעיר-צ'יון", שבראשה עמדו או נתן טיגר זל, זושא שפירא, ברוניה יארצקה, יעקב זנדברג, המורה ליברט ובן הרב ישראל יהושע טרונק זל. האגודה הזאת ניהלה פעולות תרבותית ועסקה בענייני ארץ-ישראל והציונות. כו ביקרו בקוטנה

רבים ממנהיגי הציונות בפולין.

בשנת 1918, לאחר צאת הגרמנים מפולין החלת התארגן הגנה יהודית בקרב הנעור היהודי מהחשש של פוגרומים מצד האוכלוסייה הפולנית. אף אנו בני קוטנה התארגנו, ורכשנו נשק מהגרמנים שהחלו לסתת מפולין. ראש ההגנה הראשון בערנו

בית אבי בית ציוני ומוסרי היה. לכן קיבלנו אנו ארבעת הבנים ושלוש הבנות חינוך ברוח זאת. אולם כרוב בני דורו, אף אבא למד בישיבה בקוטנה. ובהגיעו לגיל הגיוס החליט אבא שרצוי לפניו התגייסתו לצבא הרוסי ללימוד מקצוע. הוא החליט ללימוד פחרחות אצל דודי ר' שמואל רוזנבוים זל. אך הדבר לא מצא חן בעיני amo. הסבata רחל זל התאוננה על כך בפני הדיין ליביש זצ"ל. לאחר שמיעת הטענות משני הצדדים פסק הדיין כי יפה עושה בנה והלואי ירבו כמווהו בישראל. כי הרי אין דבר נאה יותר מאשר בחור מישראל לומד מקצוע בשעות היום והלילה קודש לו לתורה. סבתא בלית-ברירה קיבלה את הדיין. לאחר נשואו החזיק אבא במקווה כ-15 שנים מטעם הקהילה בקוטנה.

אתימי היישיבה הזכיר לאבא הסופר שלום אש שהיה חברו ללימודים, בעת ביקורו בביטנו בארץ-ישראל. הוא נזכר בסתרת הלחי שספג אבי על שקר ספרם "פסולים" מתחת לספסל בשעת הלימודים. גאה היה הסופר על בני עירו בארץ-ישראל שכולם אנשי עבודה וגנותם ידם לפיתוח הארץ. ואכן,

להצטרף לשורות הארגון הצבאי הפולני W.O.P. אולם הם דחו אותו, בטענה שהארגון הוא סגור. בינו לבין התרחבות פועלותינו ואף ארגנה ועידה מחויזת של "החולוץ".

לאחר מלחמת פולין-רוסיה בשנת 1920, לאחר ששוחררתי מהצבא הפולני, ביקשתי לעלות ארץ, אולם המרכז אסר לפעילים את העלייה, כדי לא לשתק את הפעולה התנועתית. אך באותו זמן עלו ארצה שלמה ווילשטיין (פרנץ) ואחיו יוסף זיל, יהודה ברומברג. אחראיהם עלה ארצה אבי זיל שכעבור שנה העלה את משפחתו אליו ואף אני עלייתי שנה אחריהם. בית אבי היה בית פקד להתייצב למחרת תחנת המשטרה. בבואי אליו למחרת היום חקר אותו על פעולות "החולוץ" והסבירתי לו, כי ייעודנו הוא להכשיר את הנער היהודי לעובדה פרודוקטיבית בארץ ישראל, ואין אנו עוסקים בפוליטיקה.

בראש "החולוץ" עמדו: י. מיראנץ, ע. שמעונוביץ', י. זנדרגן, י. מלר ואנכי.

יש לציין כי בני קוטנה נוטלים חלק פעיל בתחוםים שונים של הפעולות הציבורית בארץ, בהגנה (לפניהם מלחמת השחרור), וביחסים החברתיים והכלכליים של הארץ.

היה מנהל הגימנסיה וירוזובייצקי. ואכן, החיפוש הראשון נשק מוסתר נערך בגימנסיה, אולם דבר לא נמצא, כי הנשק הוסתר במחסן העצים של ה' הולצמן ובבית הח:rightosh לבירה של טורבובייך ונהמן ויינשטיין זיל. אולם כתוצאה מהחיפוש הזה הופסקה כל פעילות ציונית, פרט לפעולות "החולוץ", שכונראה מצאו חן בעיני קצין המשטרה הפולני מיצ'ינסקי. למחרת החיפוש בלבד ברכבת עם חבריו יעקב מלר זיל, עצר אותו הקצין הניל ובלוי אומר ודברים סטר על לחיו של יעקב ועלי פקד להתייצב למחרת תחנת המשטרה. בבואי אליו למחרת היום חקר אותו על פעולות "החולוץ" והסבירתי לו, כי ייעודנו הוא להכשיר את הנער היהודי לעובדה פרודוקטיבית בארץ ישראל, ואין אנו עוסקים בפוליטיקה.

תשובה סייפה אותו והרשות ניתנה לנו להמשיד בפועל ואף הבטיח לנו, כי כל עוד הוא יהיה קצין משטרה בקוטנה לא טיפול שעורה מראשנו. ואכן, את הבטחתו הוא קיים. לא היו פוגרומים בקוטנה. לאחר צאת הגרמנים ביקש "החולוץ" בקוטנה